

Slovenski dom

Stev. 203

V Ljubljani, četrtek 7. septembra 1939

Leto IV

Vdor francoske vojske na nemško ozemlje

Po francoskih poročilih je bila prebita nemška obrambna črta v Posarju - Veliki letalski napad na nemška industrijska središča

Pariz, 7. septembra. Uradno poročilo francoskega poveljstva z dne 6. septembra ob 21. se glasi: Prvi naši oddelki, ki so prestopili mejo in napredovali v raznih smereh z raznih delov bojišča, so naleteli povsod na sovražne motorizirane in topniške oddelke. Delo našega letalstva je v zvezi z akcijami na kopnem. Gibanja, ki so določena za mobilizacijo, prevoz in namestitve vseh enot, potekajo normalno. Na raznih odsekih se v skladu z našim izročilom storili vse, da bi se v čim večji meri olajšal materialni položaj čet, katerih morala je izredna. Preskrbovanje vojske poteka v redu.

Pariz, 7. sept. m. Po poročilih, ki prihajajo semkaj iz Luksemburga, so francoske čete s pomočjo tankov predrle nemške obrambne črte v smeri proti Saarbrückenu. Po teh poročilih je napad bil izveden ob sodelovanju 300 letal, ki so obsipala z bombami nemška industrijska središča v okolici Aachena.

Pariz, 7. sept. m. V Neuilly je snoti prišel prvi transport francoskih ranjencev. Vse so takoj prepeljali v ameriško bolnišnico, ki je francoska vlada rekvirirala.

London, 7. sept. m. Angleški radio je snoti sporočil, da so angleška letala izvedla napad na Berlin. Podrobnosti o tem napadu še niso znane.

London, 7. sept. m. Prvi boji v zraku nad Anglijo so bili včeraj v bližini Londona. Po zadrževanju očitno se je nad angleškim ozemljem prikazal oddelek 20 nemških bombnikov. Na sovražna letala so protiletalske baterije začele od vseh strani sipati granate. Napadalec so prav tako začela takoj preganjati angleška lovska letala. Po srčitem boju se je eno sovražnih letal ločilo od nemške eskadre, nakar so angleška lovska letala začela nanj streljati s strojnimi. Nemški bombnik je treščil na tla.

Pariz, 7. sept. m. Uradno poročajo, da je včeraj dopoldne ob 10. nedoločno število nemških letal preletelo francosko mejo. Vsekakor so imela ta letala namen fotografirati zbiranje čet na Francoskem. Letala so naredila velik krog ter nato odletela v smeri proti Parizu. Francoska lovska letala so vsa nemška letala pognala čez mejo.

London, 7. sept. m. Iz Capetowna poročajo, da je tudi Južna Afrika napovedala vojno Nemčiji. Južna Afrika se je tako postavila ob stran Avstraliji in Novi Zelandiji ter bo nudila Veliki Britaniji vso svojo pomoč. Vojno je napovedala nova vlada, ki ji predseduje general Smits.

Pariz, 7. sept. m. V torek ob 5. popoldne je francoska policija poslala več tisoč nemških državljanov, ki so bili aretirani v Parizu, v stadion Colombes. Odtod bodo vsi Nemci poslani v koncentracijska taborišča ali pa jih bodo porabili za razna dela.

Rim, 7. sept. m. »Messaggero« poroča iz Lu-

ksemburga, da je treba pričakovati prvega velikega francoskega naskoka na tistem delu Siegfriedove obrambne črte, ki leži ob nemško francosko luksemburški meji. Tam je črta najslabša, ker je izpostavljena povodnim in še ni do konca dograjena. Luksemburg se boji, da se bodo francoske čete pregrešile zoper njegovo nevtralnost. Zaradi tega je vlada zapovedala, da je treba nekaj obmejnih mest takoj izprazniti.

Po poročilu italijanskega lista so Francozi v prve vrste svojih napadalnih oddelkov postavili senegalske strelce. Ti so zadnje dni pokazali tako bojevitost, da so jih morali prestaviti v osrednje, ker jih ni bilo moči zadrževati v zaledjih.

Dr. Korošec spet v Sloveniji

Ljubljana, 7. septembra.

Davi ob 8.30 je prišel z orient ekspresom v Ljubljano bivši predsednik senata dr. Anton Korošec. Na kolodvoru ga je sprejel in pozdravil ban dr. Banovine dr. Marko Natlačen. Dr. Korošec je izstopil na ljubljanskem kolodvoru iz ekspresnega vlaka ter se je do prihoda drugega belgrijskega brzovlaka razgovarjal na postaji z banom dr. Natlačenom. Ob 9.40 pa je nadaljeval svojo pot proti Bledu.

Vesti 7. septembra

Francoska in poljska vlada sta včeraj podpisali novo pogodbo, s katero potrjujejo vse dosedanje sporazume. S tem je zveza med Anglijo, Francijo in Poljsko v pravnem oziru popolna. Poljski listi izražajo želje, da bi zveza dobila čimprej izraza v uspešnih vojaških akcijah.

Predsednik turške republike je včeraj sprejel novega sovjetskega poslanika v Ankari Tarrantjeva.

Španski listi izražajo veselje nad sklepom italijanskih paroplovnih družb, da se bodo vse italijanske ladje, ki potujejo v Ameriko, ustavljale tudi v Barceloni.

Grška vlada je prepovedala vsako razpravljanje in prerekanje o vojni ter o vojaških vrednostih vojskujočih se držav na javnih prostorih, po gostilnah, barih itd. Za prestopke so določene hude kazni.

Japonci pošiljajo poljskemu poslanstvu v Tokio pisma, v katerih izražajo Poljakom svoje sočustvovanje.

Dosedanji poljski generalni komisar v Gdanjsku Chodacki je s svojimi uradniki dopotoval v Kowno.

Predsednik nove južnoafriške vlade Smits je dejal, da bo Južna Afrika pomagala Angliji v vojni, da bo pa njena pomoč kolikor toliko omejena zaradi tega, ker mora Unija skrbeti predvsem za lastno varnost, zato se bo morala njena pomoč omejiti predvsem na pošiljanje vojnega materiala in surovin.

Francoske oblasti so razvile obsežno propagando po Maroku, da bi se čim več Marokancev prigrislilo v francosko vojsko. Vanjo stopajo tudi številni begunci iz bivše rdeče španske vojske, ki so se zatekli v Tanger in drugam.

Angleška delavska stranka je naslovila posebno poslanico po radiu na češko in slovaško delstvo. Vabi ga na boj proti Nemčiji.

Dve nemški ladji, Regensburg, ki ima 8000 ton, ter Elbe, ki ima 9000 ton, sta vsidrani v Jokohami. Tretji parnik Scharnhorst, ki ima 18.000 ton, pa je v Kobe. Zastopniki nemške parobrodne družbe Norddeutscher Lloyd ne vedo ali bodo te ladje mogle odpluti iz Japonske.

Južnoafriški poslanik v Washingtonu je sporočil znanemu ministru Cordell Hullu, da je Južna Afrika v vojni z Nemčijo.

Južnoameriška republika Kolumbija bo v sedanjih vojni ohranila popolno nevtralnost.

Po izpraznitvi Krakova:

V pričakovanju velike bitke na fronti pred Varšavo

Varšava, 7. sept. AA. Poljski radio sporoča, da so poljske čete ustavile nemško napredovanje na južnozahodnem bojišču. Poljska garnizija na Westerplatu se še vedno drži. Poljska letala so bombardirala nemške motorizirane oddelke v okolici Cenhovne.

V kolikor so se poljske čete umaknile, so se iz vojaških razlogov, da bodo prišle na utrjene črte pred Varšavo in se tam pripravile na veliko bitko.

Poljski radio snoti ni potrjeval vesti o zavzetju Krakova po nemški vojski.

Pri zadnjem letalskem napadu na Varšavo je bilo sestreljenih 20 nemških letal.

Berlin, 7. septembra. AA. DNB: Nemške čete so včeraj zasedle Krakov. Nemški generali so takoj odšli v cerkev Vavel, kjer so se po-

Zakaj je bil odstavljen slovaški poslanik v Varšavi

Bratislava, 7. sept. o. Uradno poročajo, da je slovaška vlada na zahtevo Nemčije odredila preiskavo proti odstavljemu slovaškemu poslaniku v Varšavi. dr. Szathmariju, čigar premoženje, kar ga je na Slovaškem, so zaplenili.

Poslanik se je po uradnem pojasnilu pregrešil zoper sedanjí red na Slovaškem s tem, da je pretekli petek poslal poljskemu znanjemu ministru Becku pismo, s katerim v imenu slovaškega naroda in njegovih zakonitih zastopnikov, ki morajo molčati, obsoja sedobo slovaškega ozemlja in razorožitev slovaških čet po nemški vojski. Obžaluje, da mora služiti slovaško ozemlje za vdor na Poljsko. V pismu pravi poslanik dalje, da slovaški narod izraža simpatije Poljakom.

To pismo je poljska vlada izrabila za propagando proti Nemcem med Slovaki in drugod. Zaradi tega je slovaška vlada morala poslanika odstaviti in proti njemu uvesti preiskavo.

Varnostni ukrepi ameriške vlade

Washington, 7. sept. Ameriške pomorske vojaške oblasti so ukazale po navodilih predsednika Roosevelta, naj se uredijo stalne patrrole vzdolž ameriških obal in to z obalnimi stražami vojnih ladij. Pritegnjena so k temu tudi letala, da bodo spremljala gibanje ladij vojskujočih se držav. Rooseveltov tajnik je pojasnil častnikarjem, da gre tu le za opreznostne ukrepe in za ukrepe poročevalskega značaja, vendar pa je odklonil povedati kaj o podrobnostih operacij, ki se pripravljajo. V zvezi z razglasitvijo nevtralnosti so bili izdani novi ukrepi, da bi uredili mednarodni promet v Panamskem prekopu. Ti ukrepi so podobni tistim, ki so bili izdani leta 1914. Določajo med drugim tudi pregled tororov na vseh tujih ladjah. V kratkem bodo začeli v Ameriki izvajati ukrepe, ki prepovedujejo sleherno vrsto tuje propagande.

Novi vojni gospodarski ukrepi v Nemčiji

Berlin, 7. septembra. Zbornik nemških zakonov prinaša uredbo o gospodarski upravi. Uredba določa enotno izvajanje vseh gospodarskih ukrepov v Nemčiji. Na ozemlju Nemčije so ustanovljeni novi okrajni gospodarski uradi, ki imajo dolžnost presprebiti prebivalstvo z važnimi življenjskimi potrebščinami, posebno s premogom. Med drugim bodo skrbeli okrajni gospodarski uradi tudi za preskrbo z oljem, gumo, tkanino, čevlji, milom itd.

Po vsej Nemčiji so tudi zvišani davki za 60%. Ta odredba prizadene vse davčne obveznike, ki so plačevali na leto več kakor 200 mark davkov.

Vojna vlada je po vsej Nemčiji postavila nove komisarje, ki imajo uradni naslov »komisar za obrambo«. Komisarji imajo izredno veliko oblast in so jim podrejeni vsi civilni uradi, ki bodo od-

klonili na grobu maršala Pilsudskega. Nemške čete so danes ob 14 prestopile čisto med Lask Unjejomom ter napredujejo v smeri proti Lodzu. Uradno sporočajo, da so nemške čete zasedle Kjelce, zelo važno železniško in cestno križišče.

Obnova rednega pomorskega in železniškega prometa med Italijo in tujino

Genova, 7. septembra. o. Paroplovna družba »Italia« sporoča, da bo njen največji parnik »Rex« jutri odplul iz Genove na izredno potovanje v New York. Prav tako napoveduje družba izredno vožnje velikih parnikov »Conte di Savoia«, »Augustus« in »Virgilio« v Severno in Južno Ameriko. Potovanja bodo izvedena pod normalnimi pogoji in ob običajnih cenah.

Paroplovna družba »Lloyd Triestino« sporoča, da bodo v kratkem vzpostavljene njene redne zveze z italijansko Vzhodno Afriko skozi Sueški kanal. Te zveze so bile pred kratkim ustavljene. Družba bo svoj promet uredila po stvarnih potrebah.

Rim, 7. septembra. o. Od danes naprej je vzpostavljen v malo zmanjšanem obsegu redni železniški in trgovski promet med Svico in Italijo. Danes bodo začeli voziti tudi mednarodni vlaki med velikimi italijanskimi središči in Parizom. Uvedeni so spet direktni spalní vozovi med

Trstom in Parizom ter Rimom in Parizom.

Vsi ti ukrepi pričajo, da je Italija popolnoma mirna in da skušala navzile vojni v Evropi ohraniti redne trgovske ter druge stike s tujino. To bo nedvomno pomirljivo vplivalo tudi na druge države v Evropi.

Milan, 7. septembra. o. Oblast je strogo kaznovala več trgovcev, ki so se pregrešili proti zadnjim odredbam, s katerimi je prepovedano vsako kopičenje in zatajevanje življenjskih potrebščin. Vsem trgovcem so takoj zaprli trgovine ter jim vzeli koncesije, razen tega pa bodo kaznovani tudi z zaporom in globo. Milanski prefekt je z novo odredbo strogo prepovedal vsako zvišanje namnin za hiše na podeželju, ki so jih bogatejši milanski meščani začeli v precejšnji meri najemati.

Soboto bodo vsi italijanski listi izšli na štiri stranih zaradi štednje s celulozo, ki je potrebna za državno obrambo. Vsi javni lokali, zabavišča, kinematografi itd. bodo odslej morali biti zaprti ob 24.

Po seji kronskega sveta v Bukarešti

Nova uradna zagotovila o nevtralnosti Romunije

Bukarešta, 7. septembra. m. Romunska vlada je izdala uradno poročilo, iz katerega je razvidno, da je včeraj popoldne ob 4 v dvorcu Cotroceni pod predsedništvom kralja Karla zasedal kronski svet, ki so se ga udeležili vsi njegovi člani, predsednik vlade, zunanji minister in minister za narodno obrambo.

Po poročilu zunanjega ministra o mednarodnem položaju in o ukrepih, ki jih je Romunija izdala za varstvo meja, je kronski svet soglasno odobril vse dosedanje diplomatske korake, kakor tudi vojaške ukrepe za zavarovanje meja. Kronski svet je sklenil, da Romunija ostane najstrožje ne-

vtalna nasproti vojskujočim se državam, kakor je to tudi določeno v mednarodnih konvencijah.

Bukarešta, 7. septembra. m. Nemški poslanik v Bukarešti je protestiral zaradi prehoda 12 angleških častnikov čez romunsko ozemlje na Poljsko.

Bukarešta, 7. septembra. m. V zvezi z demonstracijami, ki so bile v nekem bukreštanskem kinematografu proti Nemčiji, je policija ukrenila vse potrebno, da se v bodoče ne bi več kaj takega pripetilo.

Iz Bukarešte je včeraj odpotovalo 250 francoskih državljanov. Potujejo v domovino s posebnim vlakom čez Jugoslavijo in Italijo.

Angleški veleposlanik v Rimu je obiskal včeraj popoldne italijanskega zunanjega ministra. To je prvi obisk angleškega poslanika italijanskemu znanjemu ministru po napovedi vojne Nemčiji. O vsebini razgovora ni bilo izdano nobeno obvestilo. Verjetno pa je, da je razgovor veljal italijanski nevtralnosti.

Proslava kraljevega rojstnega dne v Belgradu in v tujini

Belgrad, 7. septembra. Včeraj ob 11. dopoldne je bila služba božja v cerkvi na Oplencu ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Petra II. Tej službi božji sta prisostvovala Nj. Vel. kralj Peter II. in Nj. Vel. kraljica Marija s spremstvom.

V dvorni cerkvi na Dedinju je bila včeraj ob 11. dopoldne služba božja za rojstni dan Nj. Vel. kralja, katere sta se udeležili Nj. kr. Vis. knežinja Olga ter knežinja Elizabeta. Prav tako so bile prisotne dvorne dame, kakor vojaška in civilna hiša Nj. Vel. kralja.

Ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Petra II. je knez namestnik sprejel čestitke od naslednjih tujih državnih poglavarjev: od kralja in cesarja Italije, od predsednika francoske republike, vodja in državnega kancelarja rajha, kralja Velike Britanije, kralja Grčije, kralja Bolgarije, predsednika turške republike in kralja Belgije.

Ob 11. dopoldne je bila v Belgradu služba božja v katoliški cerkvi. Opravil jo je belgrijski nadškof dr. Ujčić v prisotnosti apostolskega nuncija msgr. Ettoreja Felicija. Službe božje so se udeležili: odposlanec Nj. Vel. kralja general De-

kaneva, podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, gradbeni minister dr. Miha Krek, finančni minister dr. Šutej, minister za ptt dr. Torbar, minister za trgovino in industrijo dr. Andres in minister brez portfelja dr. Smoljan, vsi v spremstvu šefov kabineta in kabinetnega osebja. Poleg tega so cerkvenemu opravilu prisostvovali številni predstavniki civilnih in vojaških oblasti in mnogo prestolniškega prebivalstva. Po službi božji so odšli podpredsednik vlade dr. Vladko Maček in vsi ministri v maršalat, kjer so se vpisali v dvorsko knjigo.

Rojstni dan našega vladarja so slovesno slavili tudi po vseh evropskih prestolnicah. Povsod so bile službe božje, katerih so se udeležili uradni zastopniki naše države in naši državljani, ki živijo tam. Posebno lepa je bila slovesnost v Rimu, v Milanu in v Trstu. Vsi italijanski listi so prinesli za rojstni dan našega vladarja lepe članki z življenjepisom in slikami.

Casopisje vseh prijateljskih držav piše o tem, da ima rojstni dan našega kralja letos še poseben pomen za državo in za Evropo, saj ga Jugoslavija obhaja združena in močna kakor še nikdar.

Sporočilo angleškega kralja predsedniku vlade Chamberlainu

London, 7. sept. o. Kralj Jurij VI. je poslal predsedniku Chamberlainu pismo, v katerem pravi:

»Kljub vsemu našemu upanju in vsem željam smo prišli do vojne. V tej uri, težki za našo domovino in našo srečo, želim dati priznanje nepretrganemu naporu članov moje vlade doma in onstran morja, ki so si v teh zmedenih letih prizadevali za mir ter pripravljali domovino za morebitne nove spopade. Vaše delo, ki si je pridobilo hvalečnost vseh državljanov, naj se nadaljuje v istem duhu vse, dokler mir ne bo obnovljen.«

Predsednik vlade je kralju odgovoril naslednje:

»Neville Chamberlain se čuti v vsej ponižnosti dolžnega in ima čast poslati kralju spoštljivo zahvalo vse vlade združenega kraljevstva doma in onstran morja za premlotnost poslanstva Vašega Veličanstva. Dajem Vašemu Veličanstvu zagotovilo o nadalnji zvestosti in vdanosti vseh članov vlade. Ti se zavedajo, kako Vaše Veličanstvo upošteva njihovo delo in se bodo držali vzvišenega izročila pri izpolnjevanju težkih nalog, katere stavi nanje sedanji spopad za obrambo pravice, svobode in omike.«

Angleški mornariški minister govori o potopu parnika „Athenie“

London, 7. sept. o. Novi mornariški minister je včeraj govoril v angleški zbornici o potopu potniškega parnika »Athenie« in dejal, da je »Athenie« odplula iz Anglije pred napovedjo vojne in da je imela mirno potovanje. Parnik je peljal čez Atlantski ocean potnike, med njimi tudi Amerikance. Po časovnem pregledu je popolnoma jasno, da je podmornica čaka na »Athenie«.

Po podatkih, s katerimi oblasti doslej razpolagajo, je bilo na ladji 1416 oseb. Od tega odpade 315 oseb na posadko in 1101 na potnike. Od potnikov je imelo 800 angleške potne liste ali potne liste drugih evropskih držav, 300 pa ameriške potne liste. Napad na parnik predpisujejo podmornici, ki ni dala prejšnjega opomina. To podmornica je videlo veliko število potnikov. Mnogo izmed njih, med njimi tudi 12 rešenih Amerikancev, izjavlja, da lahko prišedejo na to.

Točnega števila žrtve ni mogoče ugotoviti. Brodolomci sta rešili dve angleški križarki ter neke druge ladje. Je upanje, da je neka švedska jahta rešila še nekaj potnikov.

Lord Stanhope je izjavil v zgornjem domu, da ne more še doslej izjaviti, kaj bo angleški vojni kabinet ukrenil v zvezi s potopitvijo »Athenie«. Čisto gotovo pa je, da angleške ladje ne bodo napadale ladij, ki pripadajo nemškemu narodu tako, kako je bila napadena »Athenie«. Koraki, ki bodo storjeni, bodo odgovarjali razmeram, toda ne bodo enaki nemškim.

Načrti za velika javna dela na severni meji Pripravljajo se načrti za regulacijo, melioracijo in vodovode

Maribor, 5. septembra.

Pred nekaj dnevi smo že poročali, da je določeni iz velikega posojila za javna dela v naši državi za regulacijo Drave 13 milijonov din, h katerim bodo prispevali še banovina in zasebni interesi po dva milijona, tako da bo za regulacijska dela na Dravi na razpolago 17 milijonov din. Ta denar se bo investirjal v teku šestih let predvsem v odseku med St. Janžem in Vurbergom ter pod Plujem na obeh straneh borkega mostu. V teku pa je izdelava obsežnih načrtov tudi za druga velika javna dela, za katera so deloma izdatki tudi že zagotovljeni iz raznih virov, tako iz že zgoraj imenovanega posojila za gradnjo vodovodov.

V delu so sedaj načrti za regulacijo dveh večjih štajerskih rek, ki povzročata vsako leto s svojimi poplavlami ogromno škodo. Z reguliranjem njunega toka se bo vzporedno izvršila tudi izsušitev velikih zamočvirjenih kompleksov, s katerimi bi se obširna zemljišča usposobila za obdelovanje. To sta Dravinja in Pesnica. Načrte za regulacijo Dravinje od Makol od izliva v Dravo izdeluje sedaj banska uprava. V zvezi z regulacijo Dravinje pa je tudi regulacija velikega potoka Ložnice, ki teče skozi Slov. Bistrico ter se pri Makolah izliva v Dravinjo. Ložnica je v svojem spodnjem teku od Sl. Bistrice do izliva zelo vijugasta ter redno vsako leto preplavlja obsežna področja. Vsa velika ravnina po kateri teče potok, je zaradi tega močvirna ter nesposobna za obdelovanje. Ložnica se bo regulirala od izliva pri Makolah pa do železniške proge. Ta dela bodo stala 6 milijonov dinarjev ter se bodo začela v večjem obsegu šele prihodnje leto. Za predpriprave, ki se bodo pričele letos, pa je določenih 70.000 din. Regulacija toka Dravinje od Makol od izliva pa bo za poljedelstvo na štajerskem velikega pomena. Potem bo mogoče namreč šele misliti na izsušitev ogromne ravnine okrog Pragerskega, ki je tako zamočvirjena, da prihaja sedaj v poštev samo za pridelovanje kisle krme. Prav tako važna, kakor regulacija Dravinje, pa je tudi regulacija Pesnice, ki povzroča vsako leto s svojimi poplavlami ogromno škodo. Če bo struga za reko regulirana, bo mogoče izpremeniti vse ogromne zamočvirjene travnike v Pesniški dolini v plodne njive. V teku je sedaj na banski upravi predelava starega avstrijskega načrta za regulacijo Pesnice.

Vsa ta regulacijska in izsušitvena dela pa bo nemogoče izvršiti, če se ne bo v dovoljni meri pritegnilo zraven zainteresirano domače prebivalstvo, ki bo imelo od izsušitve močvirij največje koristi. V teku je akcija, da se osnujejo vodne zadruge, v katere bi se vključili kmetje vzdolž teh rek, ki se bodo regulirale. Takšna zadruga je že osnovana v Slov. Bistrici za interesente vzdolž Ložnice. Snuje se sedaj vodna zadruga še za interese iz Dravinjske doline, posebna zadruga pa se bo ustanovila tudi za Pesniško dolino.

Istočasno pa se pripravljajo tudi načrti za preskrbo raznih krajev na severni meji s pitno vodo. Načrt za vodovod v Slov. Bistrici je že gotov ter se bodo dela kmalu pričela. Stroški so preračunani na 4 milijone dinarjev. Iz posojila za gradbo vodovodov bo dala banovina 400.000 din, drugo pa bodo prispevali slovenjebistiška občina, lokalni interesi in ter banovina. Večji vodovod se bo gradil tudi za kraje Prevalje in Leše v Meziški dolini. Načrti za ta vodovod, za katerega so preračunani stroški na 2 milijona din, so že gotovi. Letos se bodo nadalje začela dela za gradbo vodovoda pri Zgor. Sv. Kungoti, za katerega je v letošnjem proračunu banovine znesek 50.000 din. Tudi za vodovod na Remšniku se pripravljajo načrti.

Škofja Loka je zavarovana pred povodnijo

Škofja Loka, 6. sept.

Vsak Ločan se gotovo spominja katastrofalne povodnji v septembru 1926, ko je Poljanščica narasla tako visoko, da je pobrala vse, na kar je naletela. Niti l. 1925 zgrajeni novi železobetonski most ji ni bil kos in je valovje pomedlo z njim. Takrat je bil ves spodnji del Škofje Loke od mestne klavnice pa tja do mlina in žage g. Hafnerja Jožefa v silni nevarnosti, da ga voda enostavno zravna z zemljo. Prizadevati je bilo okoli 30 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji. Omenimo naj samo, da je voda gladko odnesla kamenito kovačnico, in bi mogla v primeru, da se katastrofa še enkrat ponovi enako storiti z vsemi zgoraj navedenimi hišami. Od leta 1926—1936 je preteklo celih 10 let, vendar ves ta čas ni bilo mogoče zainteresirati merodajnih činiteljev, da bi rešili to nujno in rešitve nad vse potrebno vprašanje. Šele v letu 1936 je tudi to vprašanje stopilo v ospredje. Takoj se je za to stvar zanimala banska uprava v Ljubljani in v nekaj tednih je bil (1936) že narejen celoten načrt za regulacijo Sore v etapah. Skupni stroški so bili preračunani na okrog 6 milijonov din. Načrt pa ni ostal samo na papirju, kakor so delali JNSarji most z Mestnega trga na Balentovo dvorišče, ampak se je začel že v poletju l. 1936 uresničevati z gradnjo prve obrežne skarpe od kraja, kjer se združita Selščica in Poljanščica pa dalje po bregu Poljanščice do parcele Oblaka J., v dolžini ca 150 m.

V poletju leta 1937 pa so zgradili obrežno skarpo ob parceli Oblaka, to je do novega železobetonskega mostu med Škofjo Loko in Puštalom, ki je bil predviden v prav istem načrtu ter so ga gradili od jeseni 1937 do poletja 1938. To je bila druga etapa izvedbe načrta za regulacijo Sore. Tretjo etapo in sicer obrežno skarpo od zgoraj imenovanega mostu v dolžini novih 150 m so zgradili lani. — Letos pa so

Vsa država je navdušeno proslavila kraljev rojstni dan

Po vsej državi so bile včeraj nad vso slovesne proslave rojst. dne mladega kralja Petra II. Jugoslovanske prebivalstvo je povsod na jasen način pokazalo svojo edinost in slogo in porabilo to priliko, da je potrdilo svojo odločno voljo, da brani domovino, kadar bo nastopila potreba. Slavnostni sprevodi in bučne svečanosti so povsod odpadle.

Iz vseh mest poročajo, da so ljudje okrasili svoje hiše z zastavami in razsvetlili okna z lučmi.

Ljubljanski grad je bil na predvečer krásno razsvetljen. Ob ranem jutru so odmevali topovski strelji z Grada. Magistratno poslopje je bilo lepo okrašeno z zelenjem, na pročelju pa je bila iz žarnic velika začetnica P II. Nad tem znakom je bila pa velika kraljevska krona, okrašena z državnimi zastavami. Mladina se je dopoldne zbirala v svojih šolah, nakar se je podala k slovesnim službam božjim v ljubljanskih cerkvah. V stolnici pa je bila ob desetih slovesna služba božja, ki jo jebral škof dr. Gregorij Rožman. K službi božji so prišli divizionar Štefanovič v spremstvu generala Dodiča in pribočnika. Divizionar je obšel častno četo, ki je bila razvrščena pred stolnico s svojo godbo. Kmalu nato so prišli ban dr. Natlačen, ljubljanski župan dr. Adlešič, ves konzularni zbor, železniški ravnatelj inž. Kavčič, poštni ravnatelj Štrukelj, rektor univerze dr. Rado Kušej z dekani fakultet, podpredsednik apelacije dr. Mastnak, dalje zastopniki Akademije, predstojniki banovinskih državnih in mestnih uradov, številni častniki, zastopniki gasilcev, zastopniki prosvetnih humanih in drugih organizacij ter zastopniki ženskih organizacij.

Podobne službe božje so bile tudi v drugih cerkvah v ožravnici.

Zvečer je bila na magistratu slavnostna seja mestnega sveta, katere so se udeležili vsi mestni svetniki ter predstojniki mestnih uradov in podjetij. Župan dr. Jure Adlešič je imel slavnostni govor, v katerem je rekel, da ta slovesnost nadomestja obširnejšo proslavo v čast rojstnega dne mladega kralja, kajti večje proslave ni bilo mogoče izvesti. Nato je predlagal brzojavko sledeče vsebine:

»Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II., Belgrad! Na državni in narodni praznik ob priliki rojstnega dne Vašega Veličanstva si dovoljujem Vašemu Veličanstvu v imenu mesta Ljubljane izreči najvrednejšo čestitko in tolažiti želje prebivalstva za srečo in blagor Vašega Veličanstva, visokega kraljevskega doma, kraljevine in naroda.«

Združeni pevski zbori, so nato zapeli Jenko »Molite«, za njo pa pesem »Slovenec, Srb Hrvat«. Župan dr. Adlešič je nato povdareil po-

men sklenjenega sporazuma, ki je tudi na zunaj pokazal, kako je naša domovina trdna in so vsi jugoslovanski narodi združeni okrog prestola narodne dinastije Karagorgjevičev.

Proslava je bila končana s himno, ki jo je zaigrala godba »Sloga«. Tako ogromna množica ljudi, ki se je bila zbrala pred magistratom, se je nato med navdušenim vzklikanjem razlila po mestu.

Ni manj slovesne niso bile proslave v Mariboru, Celju in v drugih večjih slovenskih krajih.

V ostalem delu države so bile posebno svečane proslave v mestih ki so sedeži banskih uprav. Povsod so se udeležili proslav zastopniki vseh oblasti in predstavniki vseh organizacij.

Novi ponesrečenci v bolnišnici

Ljubljana, 7. septembra.

V ljubljanski bolnišnici najbolj lahko dokažejo vsak čas, da nesreča res nikdar ne počiva, saj ne mine dan, ko bi pred temi vrati vladalo »premirje«. Tako so tudi včeraj in ponoči pripeljali tja nove ponesrečence in nove žrtve napadov. Med drugimi so se morali zateči v ljubljansko bolnišnico po pomoč:

Kristjan Janez iz Ljubljane. Šele sedem let je star, pa ga je že doletela prometna smola. Ko je hotel čez cesto, ga je prehitel neznan kolesar — spet najbrž predvija vožnja — ga podrl na tla in mu prizadel poškodbe po nogah.

Kovač Josip, poljski delavec iz Prezida. Pri svojih 65 letih se je spoprijel s svojim sinom. Sin ga je pri tem spopadu obrazil po obeh nogah.

Cankar Rozalija, delavka iz Južoške. Doma je iz Senčurja. Davi, ko se je peljala s kolesom v službo, se je zalela v neko drugo kolesarko. Pri padcu si je poškodovala roko v zapestju.

Ristič Marija, posestnikova žena iz Stare Vrh-nike. Tudi ta se je vozila s kolesom, pa je pri tem padla in si poškodovala roko.

J. I., postrežnica iz Ljubljane. Zjutraj je šla v službo. Z možem sta se dobila na kolodvoru. Tam sta se nekaj sporekla. Pri tem je moža tako stogotilo, da jo je začel pretepiti. Žena je dobila precej hude poškodbe po glavi, tako da je morala v bolnišnico po pomoč.

Keber Franc, posestnikov sin s Studenca. Na nogo mu je padla žrd in mu je zdrobila.

Kristjan Miha iz Kresniške Poljane. Brenil ga je konj in mu zlomil deso roko.

Vlom v Vrhpolju

V noči je bila na Vrhpolju, občina Kamnik, v gostilni in trgovini »Zlata kaplja« izvršena vlomna tatvina. Ko je legel trgovec in gostilničar Lah k počitku, so menda okrog 1 ure po polnoči prišli tatovi kar z vozom pred gostilno in trgovino ter izvršili vlom nemoteno. Hiša je precej na samem, gospodar pa je trdno spal in ni prav nič čul tatov, ki so mu premetavali po gostilni in trgovini ter mu odnesli: radioaparati, znamenje »Schaub«, majhen radijski aparat, nekaj moke, sladkorja, tobaka, cigaret in nekaj gotovine. Vse nakradeno so naložili na voz ter se odpeljali neznanokam.

Takoj, ko je bila drzna tatvina prijavljena tukajšnji orožniški postaji, so odšli na delo patroli, ki poizvedujejo za tatovi, ki bodo prav kmalu v rokah pravice. Tatovi so povzročili Lahu okrog 9000 din škode. V primeru, da bi se kje kdo pojavil in prodajal ukradene predmete, se naproša, da takoj javi bližnji orožniški postaji.

O Malem šmaru na Trško goro. Zegnanja ali kakor jih sedaj imenujejo, proščenja, igrajo v življenju našega ljudstva veliko vlogo. So proščenja, ki uživajo velik sloves in ki jih obiskuje velika množica obiskovalcev od blizu in daleč, so pa tudi proščenja, ki privabijo veliko število izletnikov, da vsaj enkrat v letu obiščejo kraj, ki jim je pri srcu, ki se mogoče prav ob času proščenja pokaže v svoji najlepši in najvabljivejši sliki. — Trška gora pri Novem mestu uživa svoj sloves kot božja pol, ko pride tja o Malem šmaru svojih 4000 romarjev. Prav sedaj v začetku jeseni je pa tudi izlet v vinorodne gorice Trške gore nad vse vabljiv. Iz Ljubljane vozi prvi vlak ob 5.15 in pride v Novo mesto ob 7.27, ima pa nato ob 7.37 tudi podaljšek do Karlovca. Za povratek je pa prav ugoden letni vlak, ki odhaja iz Novega mesta ob 20.20 in pride v Ljubljano ob 22.45. Za te vlake veljajo na praznik, 8. t. m., nedeljske povratne karte. Pričakovati je, da se bodo vabilu na Trško goro kot tudi sicer v lepo okolico Novega mesta odzvali prav številni obiskovalci, ki bodo lahko obiskali Trško goro peš ali pa z avtobusi, ki bodo obratovali ves dan med Novim mestom in Trško goro.

Ogenj pri Litiji

Litija, 5. sept. 1939.

Včeraj ob 10 dopoldne se je naenkrat ogasil gasilski rog ter oznanil požarno nesrečo. Ljudje so se hitro zgrnili in zvedeli, da gori pri mesarju Lojzetu Vrhovec v Gradu takoj čez litijski most. Požarna bramba je bila takoj na mestu in hitela pod poveljstvom g. Antona Lindnerja z motoriko na kraj nesreče. Kmalu za tem so prihiti tudi gasilci iz Smartna, ki so bili telefonično poklicani. Veliki prisotnosti duha in marljivosti gasilcev ter sosedov gre zahvala, da so požar omejili in tudi kmalu pogasili. Zagorela je slama v svinjarih in seno v gospodarskem poslopju, ter se je tudi že vnelo. Hvala Bogu, da ni večje nesreče, dasi so bila v nevarnosti ostala bližnja poslopja, zlasti kino-dvorana. Pravijo, da so se igrali otroci in zažgali. — Gospodinj, na varno skrivajte žveplenke pred otroci, ki radi segajo po prepovedanih in nevarnih predmetih.

Skrivnost smrtne megle

»Ne rabim več vašega odgovora«, je dejal hladnokrvno. »Vaše obotavljanje pove zadosti. Poslušajte, Kennilbury! Z enim od umorjencev so vas komaj pol ure pred zločinom videli skupaj. To je bilo zelo nespametno od vas.«

»Oprostite, toda jaz vendar nisem mogel vedeti, da bo pol ure kasneje...«

»Kaj takega mora človek najprej trezno premisliti, se je glasil nejasni odgovor.

Devorny je brezumno pozijal v Lammerleya. Trajalo je nekaj časa, da je razumel, na kaj je oni meril.

»Pa menda vendar ne mislite, da sem jaz morilec?« je odvrnil detektiv.

Lammerleyev pogled je začel zbdati.

»Vi ste me napačno razumeli, Kennilbury«, je dejal tiho.

»Tukaj sploh ne gre za verjeti ali ne verjeti. Dejstva govore proti vam. Briga ali bi za gostilni je za policijo zadostoval. Dobro. Me nič ne važi.« Z trenutek je obmolnil in premišljeval.

»Meni ne zadostuje«, je s poudarkom pristavil.

Devorny je moral počakati. Najprej mora vedeti, kaj heče ta človek od njega.

»V kakšnem odnosu ste prav za prav sedaj z mr. Muta-chorom«, je vprašal nenadoma brez vsakega prehoda Lammerley.

»Profesor je skoraj dober prijatelj z menoj. Pri njem sem prebil celo zadnjo noč. Klepetala sva tako dolgo, da sem zaradi tega danes zjutraj zaspal in...«

»Mutachora ima neko skrivnost«, ga je prekinil šef. »Ta skrivnost je za me tako dragocena, da ne bom samo ščutil

51 listega, ki bi kršil postave, temveč mu bom plačal zanjo vsako ceno, ki jo bo zahteval.«

Sedaj je bilo na dalmi! Devorny je menil, da je položaj kar razveseljiv. Zločinec je poskušal izsiljevati — detektiva! Toda takoj nato ga je prevzel občutek občudovanja za tega moža. Pravkar je imel neki važen razgovor in je bil brez dvoma popolnoma v brezupnem položaju, pa je bil kljub temu v stanju, da bi izigral domnevne adute z ravnodušjem in mirom, ki sta si iskala primere.

»Menda se razumeva?« je vprašal Lammerley, ko je Devorny še zmerom molčal.

Detektiv je pritrdil s kimanjem.

»Popolnoma, mr. Lammerley.«

»Danes smo sedemindvajsetega«, je spet povzel besedo šef. »Do tridesetega moram vedeti za to skrivnost. Prvega prihodnjega meseca mi vest ne bo dala več miru. Moral bom javiti policiji, kar vem.« Prezirljivo se je nasmejal, kakor bi hotel s tem pokazati, koliko ljubše bi mu bilo, če bi mogel jasneje zagroziti.

Lammerley se je dvignil. Devorny je razumel, da je bil sedaj pogovor pri kraju ter je prav tako vstal.

»Oprostite!« je vzkliknil nenadoma razburjeno. »Sem pri vas nameščen tako kot sem bil prej?«

Bilo je odvečno, pa vendar zelo potrebno vprašanje. Brez tega vprašanja bi se Devorny sedaj že moral obrniti in ne bi mogel opazovati v zrcalu, ki je viselo na steni, aktov, ki so bili razprostrti na pisalni mizi. Debel, moder sveženj aktov je ležal na vrhu. Devorny se je moral umakniti nekoliko vstran, šele nato je mogel razbrati napis v zrcalu.

»Se razume samo po sebi«, je dejal Lammerley nekoliko nejevoljno.

Toliko bolj prijetno pa se je počutil Devorny, ko je takoj nato stopal po hodniku.

Napis na modrem svežnju aktov se je glasil: »Plin L. M. 387.«

XXVI.

»Mr. Hobkins, prosim poskrbite za to, da bo izginil mladenci tam z mojega prostora«, se je obrnil nekaj minut kasneje Devorny na vodjo oddelka.

Videti je bilo, da je bil Hobkins že prej obveščen od Michauda, kajti dal je brez besede Devornyjevu namestniku znak, nakar je oni takoj pobral svoje risarije in se preselil k drugi mizi.

Devorny se je vsedel na svoje mesto z izrazom in obrazom poveljnika, ki je trdnjavo ponovno osvojil. V resnici pa se ni čutil vseskozi zmagovalca. Zadnjih štiriindvajset ur je zahtevalo od njega mnogo naporov z vsemi nevarnostmi in razburjenj. Čutil se je zbitega in utrujenega, pa vendar si je moral dopovedati, da se je prav za prav boj sedaj šele začel. Naslednji dnevi, morda ure, bodo prinesli odločitev. Kaj mu koristijo vsa njegova odkritja, če sam ne bo vzdržal in jih znal porabiti za zmago?

Več kakor v enem samem oziru se je razlikoval ta poseben primer od vseh ostalih, ki jih je dosedaj moral raziskovati. Bil je navajen, da je ravnal po točno določenem načrtu. Bil je navajen, da je bil pri vseh dogodkih gonilna sila. Tokrat ni moglo biti nobenega govora o kakem načrtnem postopku. Videl je samega sebe, kako so ga potegnili dogodki v svoj vrtinec, dogodki, katerih pomen je mogel le slutiti in katerih gonilna sila mu je bila neznana.

Od tu in tam

Rojstni dan kralja Petra II. so slovesno proslavili tudi v vseh hrvaških krajih. Privikrat se je zgodilo, da so listi HSS prinesli članke posvečene mlademu kralju in objavili tudi njegove slike. Povsod so se uradni proslavi udeleževali zastopniki občin in stranke.

Davi se je pripeljal v Belgrad ban hrvaške banovine dr. Ivan Subašić. V Belgradu se bo zaradi službenih poslov zadržal nekaj dni.

Podpredsednik vlade dr. Vlado Maček se je včeraj vrnil v Belgrad. Na postaji so ga sprejeli vsi hrvaški ministri, nakar so vsi skupaj odšli na obisk k Bosiljki Pribičević, vdovi po pokojnem drugem predsedniku Kmečke demokratske koalicije Svetozarja Pribičevića. Obisk dr. Mačka pri Pribičevići vdovi je v zvezi s sklepom Kmečke demokratske koalicije, da bodo prepeljali truplo Svetozarja Pribičevića iz Prage v domovino.

Več tujih ladij, ki jih je vest o vojni vihri doletela na Sredozemskem morju, se je zateklo v jugoslovanska pristanišča. Prva je bila nemška ladja »Aegina«, ki je vozila v Brailo v Romuniji, da bi se založila z žitom. Ladja je dobila radiotelegrafski ukaz, naj takoj odpluje v jugoslovansko pristanišče. Ladja se je predvčerajšnjim zadržala v splitskem pristanišču. Kmalu nato sta pripluli dve mali jahti, ena ameriška, druga pa holandska. Končno pa je priplula tudi neka večja italijanska ladja, ki je kupila večjo količino premoga in odplula nato dalje. Pričakujejo pa, da se bo v naša pristanišča zateklo še več tujih ladij.

Bana vardske banovine Hajduk-Veljkovič je ubil včeraj v Skoplju odpuščen policijski uradnik Bogoljub Ivančević. Ban Hajduk Veljkovič se je dopoldne udeležil svečane službe božje za rojstni dan kralja Petra II., nato pa odšel na banovino, kjer je bil svečan sprejem. Ko je bilo to končano, je ban odšel pred častniški dom, kjer je igrala vojaška godba. Vsedel se je za mizo in gledal na ulico. Tedaj pa je pristopil k njemu Ivančević držeč v roki čepič. Nenadoma sta padla dva strela, od katerih je eden zadel bana v glavo, drugi pa v levo stran prsi. Ban se je zgrudil, prisotni pa so skočili nad morila in mu preprečili, da bi samemu sebi sodil. Ljudje so ga hoteli sicer iztrgati in linčati, toda policajem se je z veliko muko posrečilo, da so razjarjene ljudi odgnali. Preiskava je ugotovila, da je bil Ivančević odpuščen iz službe zaradi izgovorov, ki jih je stalno povzočal. Včeraj jutraj mu je bil sporočen ta odlok. Ivančević je vzel samokres, nato pa kupil čepič. Vanj je skril orožje in ga držal v roki, kakor da bi nosil le skupaj zvit časopis. Truplo bana so položili v banski palači na mrtvaški oder. Pogreb bo pa v Belgradu.

Uredba, s katero se je ustanovila državna osrednja prodajna centrala za sladkor, se bo na zahtevo pridelovalcev sladkorne pese izpolnila. Uredba z zakonsko močjo, ki je bila objavljena konec preteklega meseca, je določala, da bodo v odboru prodajne centralne zastopniki tovarn in državnih uradov, toda brez zastopnikov sadilcev. Kmetijska zbornica v Novem Sadu je zaradi tega protestirala in zahtevala, da se pravila prodajne centralne spremene v toliko, da bodo imeli tudi pridelovalci, ki so poznejši tudi potrošniki sladkorja, svoje zastopnike v prodajni centrali, da bodo lahko nadzorovali delo pridelavnikov. Ta zahteva je naletela na pristojnih mestih na razumevanje in je bila v kmetijskem ministristvu sestavljena posebna komisija, ki bo to vprašanje urenila.

Bombaž so začeli pospravljati s polja v južni Srbiji. Obrati ga morajo prej, preden nastopi jesenska slana, ki je najhujši uničevalec bombaža. Donos bo letos mnogo večji kakor lani. Računajo, da bodo pridelali čez milijon kilogramov očiščenega bombaža, katerega bodo vsega kupile domače tekstilne tovarne, ki so prisiljene sebi po domačem pridelku, ker ne dobe zadostne deviz, da bi si to blago nakupile v tujih državah. Če bo tako stanje trajalo še dalj časa, se bo domača proizvodnja bombaža zelo dvignila in bo v nekaj letih že mogla pokriti vso domačo potrebo.

Profesorja, ki je dijakom za nagrado popravil rede iz latinščine, so vzeli v precep na področju v Smederevu. Profesor Ladislav Mik je imel pomagatelja v osebi akademika Avramoviča. Slaba plača, ki jo dobivajo profesorji, je Mika pripeljala do tega, da je začel učencem popravljati rede, če so mu dali večjo nagrado. Okrog 40 dijakov se je okoristilo s to ugodnostjo, dokler ni vsega izvedel ravnatelj in spraval profesorja pred sodišče. Mik je sicer trdil, da je nedolžen, toda dijaki so ga težko obloževali in navajali posamezne primere, v katerih se je profesor pregrešil. Sodišče je Mika obsodilo na leto dni zaporu in na izgubo državne službe, njegovega pomagatelja akademika Avramoviča pa na šest mesecev zaporu.

60 letnega pastirja je s svojima dvema hčerama ubila kmetica Kristina Jovanović iz Kudreža pri Velikem Gradšču. Starec Radica Jovanović je zalotil Jovanovičeve krave na tujem pašniku. Pognal jih je s travnika in odgnal na občino. Ko je stopal mimo Jovanovičeve hiše, pa je iz nje planila Kristijana in zahtevala, da njene krave nažene v hlev. Ker se Radica ni pokoril ukazu besne žene, je Kristijana pograbila za motiko in začela starca neusmiljeno klestiti. Na pomoč sta prišli njegovi hčerki in z družinimi močmi so pobile starca na tla. Radica je čez kratek čas nato umrl, ker so mu divje žene razbile glavo.

Kot plamenica je zgorel motociklist Ivan Bludski iz Daruvarja. V okolici je kupil motor in se z njim v mraku odpeljal proti mestu. Nenadoma je začutil mokroto na hlačnici. Ustavil je vozilo in stopil z njega. Videl je, da je med vožnjo odletela pokrovka od bencinskega rezervoarja in je bencin pljuskal naokoli. Zato je vzel robc in skušal zamašiti odprtino. Pri tem pa je bil toliko nepreviden, da je prižgal žigalico. Tisti hip pa je že zadonela eksplozija. Motor in Bludski sta bila na mah vsa v ognju. Kot živa plamenica se je Bludski vžijal po tleh in vpil na pomoč. Prišli so kmetje in Bludskega obsuli z zemljo, da so pogasili ogenj. Nato so ga prepeljali v bolnišnico, kjer pa je nesrečnik v groznih mukah izdihnil.

Z vprašanjem šolskih knjig so se začeli baviti tudi na Hrvaškem. V gimnazijah morajo večinoma uporabljati knjige, ki so tiskane v crlični in v njih izpuščena sleherna beseda, ki bi se tikala hrvaške. V Požegi se je zaradi tega posvetoval tamkajšnji poslanec dr. Tanaj z ravnateljem gimnazije, da bi učencem v šolah povedali, naj počakajo z nakupom šolskih knjig, preden se to vprašanje ne uredi tako, da bodo tudi v tem pogledu uveljavljene pravice hrvaškega naroda.

Kaj zahteva od nas nevtralnost

Ljubljana, 7. septembra.

Naša vlada je v svoji uradni izjavi, priobčeni v dnevnem časopisu, jasno zahtevala stališče, ki ga bo Jugoslavija zavzemala v današnjem mednarodnem položaju. Naša država bo dosledna v izvajanju svoje dosedanje politike in bo ostala nevtralna pri sporih, pri katerih nista prizadeti neodvisnost in nedotakljivost našega ozemlja.

Tej odločitvi najvišjih državnih voditeljev, katero so narekovele bitne koristi našega ljudstva, se moramo v današnji dobi mednarodnih pretresov vsi državljani pokoriti in izdanim navodilom prilagoditi zasebno in javno življenje. Nevtralnost zahteva, da zasledujemo usodne svetovne dogodke z mirom in nepristanostjo. Zato naj brezpozorno izostane vsako izražanje simpatij ali nasprotja do katere koli tuje države.

V teh hudih časih pa nam je zlasti potrebna disciplina v gospodarskem življenju. Opustimo vse, kar bi nasprotovalo običajnemu gospodarskemu

redu. V tej zvezi bi bilo predvsem treba poudariti, da ni najmanjšega poudarka za kakšno težnjo zalaganje v življenjske potrebnosti. Vedeti je tudi treba, da je po zakonu o pobujanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne spekulacije prepovedano kopičiti življenjske potrebnosti za to, da bi blago vzeli iz prometa in s tem zvišali njegovo ceno. Prodajalcem je prepovedano zahtevati za blago višjo ceno, kakor je ona, ki jamči običajni in dovoljeni trgovski čist dobiček. Prepovedana je preprodaja in spekulacija, ki naj podraži cene življenjskih potrebščin.

Resna doba, ki jo preživlja človeštvo, stavi na vsakega državljanu nove dolžnosti. Strmo se vsi ko en mož okrog našega kralja in našega kraljevskega doma. Zaupajmo brez skrbi svojo usodo preizkušnim državnim krmarjem in delajmo z verno in požrtvovanjem za dobro in veličino naše domovine. Tako bo Jugoslavija brez zlih posledic prebrodila dobo viharjev, ki že divjajo onstran njenih meja.

Sadjarska in vinarska razstava na ljubljanskem velesejmu

V okrilju kmetijske razstave na velesejmu je nameščena tudi sadjarska razstava v paviljonu »M«. Na tej razstavi, pri kateri je sodelovalo »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« s svojimi podružnicami in člani, ter banovinskimi zavodi in ustanove, je prikazano nastopno:

Na dolgi, skoraj ves paviljon zavzemajoči mizi, je razvrščeno poletno in jesensko sadje; predvsem jabolka, hruške, slive in breskve. Veliko vrst so razstavile: drvesnica Dolinšek, Kartuzija Pletierje, podružnica Brusnice, mestna občina ljubljanska, podružnica SVD Rašica, podružnica SVD Šiška, iz viške podružnice sadjarja Červan Peter in Mihevc Anton; sreški kmetijski odbor v Črnomlju, kmetijska šola Rakica, Vinarska in sadjarska šola v Mariboru, dalje sadjarji: Springer, inž. Rataj, Zavavlod Josip iz Podsedca, Jelen iz St. Ilija itd.

Za spoznavanje sadnih sort je razstavljen okrog 200 odlično izvršenih modelov jabolk, hrušk, sliv, breskev in češenj, kar vzbuja pri obiskovalcih veliko zanimanje, kar po njih spoznajo sorte, ki jih imajo na svojih vrtovih.

Letošnja sadna razstava pa ima še prav poseben namen opozoriti naše sadjarje pa tudi ljubitelje sadjarstva na smoteno spravljajanje in brezalkoholno kmečko uporabo in predelavo sadja.

Levo od vhoda so razvrščene razne košare, potrebne za obriranje sadja, normalni in jugoslovanski zaboji za razpakiranje, sodobne police za hranjenje sadja v domačih kletih itd. Stenska slika nam kaže, kaj sadja n otrešamo, ampak obriramo z rokami ali obiralniki, katerih je razstavljenih več vrst.

Modeli sadnih skladišč nam predočajo, kako je treba pravilno obrano in razbrano sadje vskladiščiti, in ga pripraviti za poznejšo prodajo. Razvoj sadne trgovine bo mogoče doseči le z zidanjem primernih sadnih kleti, ki bodo hkrati zbiralnica sadja po naših podružnicah in zalagateljice sadnih silosov v Ljubljani in Mariboru, ki bodo, kakor upamo iz došlih poročil, kmalu sezidani.

Izredno bogata letina, posebno hrušk in sliv nas silijo, da čim več sadja shranimo za zimo — za prehrano. Ker je sušenje sadja najenostavnejše, najcenejše in za našega človeka najprikladnejše, je razstavljenih več vrst les za sušenje sadja v štedilnikih, na štedilnikih in pečeh. Te lesa so domačega izdelka, cenene in prav prikladne. V zalogi jih ima Sadjarsko in vrtnarsko društvo. Podružnice, občine in gospodarske ustanove se posebno zanimajo za razstavljene modele Glavinčeve, in velike dr. Stojkovičeve sušilnice. Ti modeli lepo kažejo, kako so sušilnice napravljene in kako delujejo.

V spodbudo za sušenje sadja je razstavljenih več vzorcev suhega sadja, in sicer posušene v navadnih dimnih in posušene v novih brezdimnih sušilnicah. Kako mora biti sadje posušeno in vloženo za prodajo, kaže odlična zbirka Vinarske in sadjarske šole v Mariboru, ki nam prikazuje suha jabolka, hruške in slive. Tu vidimo tudi kalifornijsko suho sadje, kakršnega prodajajo pri nas po trgovinah.

Kuhanje pekmeza ali marmelade je pri nas še vse premalo poznano in razširjeno. Da se napravljanje te zdrave hrane posploši, vidimo na razstavi kotle, in sicer navadne z direktnim segrevanjem kakor tudi dvojno z vodnim, odnosno parnim kuhanjem. Odlični kotli so domačega izdelka.

Na posebni mizi vidimo »Lanico«, stroj za zapiranje pločevinastih pušč, v katere se danes po svetu vlija sadje in očevje. Za to napravlo se posebno zanimajo sadjarske podružnice. Podružnica v Brusnicah, ki ima ta stroj že v obratu, je razstavila več pušč češenj.

Posebno zanimanje vzbujajo sterilizatorji in vrči za napravljanje sladokokov. Nazorno je pokazano kako se vrši sterilizacija sadnih sokov. Stvar je pri nas še nova, zanimanje obiskovalcev pa kaže, da ne bo več dolgo, ko bodo tudi po naših domovih pili to zdravo in okrepčujočo pijačo. To domnevo nam kaže obilen poset obiskovalcev, ki se zanimajo za te naprave, posebno pa pokušanje sladokoka, ki sta ga razstavili Vinarska in sadjarska šola v Mariboru in tvrška Gusel Adalbert iz Maribora.

Sadjarska razstava je smotreno urejena ter poučno kaže na sodobno uporabo sadja.

Ocenitev sadja

Ocenjevalna komisija je bila sestavljena po odredbi inž. Podgornika, načelnika kmetijskega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani. Tvorili so jo sledeči gospodje: Priol Josip, ravnatelj vinarske in sadjarske šole v Mariboru; Kuret Vladimir, kmetijski svet v Ljubljani; Skulj Andrej, okr. šol. nadzornik v p. v Ljubljani.

Komisija je ugotovila, da je ves aranžma jako lep, razstava prirejena smotno, jako vzorno in primerno času in našim gospodarskim prilikam. Po pregledu in preoči je komisija odločila nastopno.

Sveže sadje:

1. Dolinšek Ivan, drvesnica Kamnica pri Mariboru I. nagrada;
2. Dolinšek, Irdgov cenia rdgo eni rdgovce rdgo
3. Kartuzija, Pletierje — St. Jernej, I. nagr.
4. Mestna občina, Ljubljana, II. nagr.
5. Stojan Joško, Dravljje, II. nagr.
6. Pirc Alojzij, Ravne Krško, II. nagr.
7. Podružnica Rašica, II. nagr.
8. Červan Peter, Vič — Rožna dolina, II. nagr.
9. Mihevc Anton, Vič, I. nagr.
10. Podružnica Brusnice, II. nagr.
11. Okrajni kmetijski odbor, Črnomelj, II. nagr.
12. Springer Jakob, Petrova vas, II. nagr.
13. Ban. kmetijska šola, Rakica, II. nagr.
14. Inž. Rataj, Sv. Peter pri Novem m., II. nagr.
15. Zavavlod Josip, Podsedec, I. nagr.
16. Kmetijska šola, Grm, I. nagr.

Suho sadje:

1. Podružnica Brusnice, II. nagrada.
2. Jelen Anton, St. Ilija pri Velenju, II. nagr.
3. Vinarska in sadjarska šola, Maribor, I. nagr.

Sadni sok:

1. Gusel Adalbert, Maribor, (Reneta) I. nagrada.
2. Vinarska in sadjarska šola, Maribor, I. nagr.

Ocenjevanje razstavljenega vina

Ocenjevalna komisija je bila sestavljena iz gospodov: kletarskega nadzornika inž. Zupaniča, ravnatelja Kmetijske poskusne in kontrolne postaje inž. Pahorja, kmetijskega inspektorja v p. Trampuža, višjih kmetijskih svetnikov Kureta in inž. Gorjupa, upravitelja posestev Stajerske hranilnice v Podlehniku g. Koncilije in vinskega trgovca v Ljubljani Levaniča.

Komisija je ugotovila, da so bila vsa razstavljenega vina odlična ali pa vsaj prav dobra, kar kaže o visoki kakovosti slovenskega vinogradništva.

Diplome dobijo sledeči razstavljalci vina:

1. Čivček I. 1938 — Vinarska zadruga v Košanju.
2. Laški rizling I. 1938 — Levanič, Ljubljana.
3. Laški rizling I. 1938 in beli burgundec I. 1938 — Zupanič Lojze, Vajen.
4. Renski rizling I. 1938 — Gajšek Florijan, Zuzmo pri Loku.
5. Traminec I. 1938 — Kletarsko društvo v Ormožu.
6. Traminec I. 1938 in muškati silvanec leta 1931 — Feliks de Perko, Monshoff.
7. Beli burgundec I. 1938 in traminec I. 1938 — Herberstein, Ptuj.
8. Silvanec I. 1931 — Kostelac, Dol. Lendava.
9. Muškati damascenc I. 1938 — Mursa, Krapje.
10. Šipon I. 1938, beli burgundec I. 1938, renski rizling I. 1938, muškati silvanec I. 1938 in laški rizling I. 1938 — Vinarska šola v Mariboru.
11. Beli burgundec I. 1938, dišeči traminec I. 1938, muškati I. 1938, traminec I. 1938 — Stajerska hranilnica, Podlehnik.
12. Laški rizling I. 1938, renski rizling I. 1938 — Banovinsko posestvo Svečina.
13. Renski rizling I. 1938 — dr. Ferdinand Attems, Slovenska Bistrica.
14. Renski rizling I. 1938 — Primer, Maribor.
15. Rdeči burgundec I. 1937, dišeči traminec I. 1938, muškati silvanec I. 1938, Bouvierjeva ranina I. 1931, Bouvierjeva ranina izbor I. 1931, Bouvierjeva ranina izbor 1937, šampanjec demi sec, sec in Cuvée Reservée — Clotar Bouvier, Gor. Radgona.
16. Pelinkovec I. 1938 — Kmetijska šola na Grmu.
17. Rulandec I. 1938 in rdeče vino I. 1938 — Ulm, Klevčev.
18. Čivček I. 1938 — Majcen Ciril, Ljubljana.

Poklicnim šoferjem in delodajalcem

Ker se v zadnjem času pojavljajo med delodajalci in poklicnimi šoferji nesporazumi glede delovnega časa in plačila nadurnega dela, obdelavljamo, da je v emislu zakona o zaščiti delavcev § 1. delavni čas za poklicne šoferje 8 oziroma 10 ur dnevno in sicer le ob delavnikih. Nedele in zapovedani prazniki so prosti dnevi, kot jih imajo vsi drugi delavci.

Po § 6. zakona o zaščiti delavcev se lahko delavni čas podaljša, vendar se morajo vse nadure plačati z 50% povzkom. Nočno in nedeljsko delo pa s 100% povzkom redne plače. Eventuelna dnevna se v plačo ne računa, ker je dana le zaradi prekomernih stroškov, ki jih ima šofer izven svojega delokroga pri hrani in prenočitvi.

Ta zakon velja za vse šoferje najsibodo uslužbeni pri tovornih, avtobusnih ali luksuznih avtomobilnih neglede na to, ali so plačani tedensko ali mesečno. — »Volan«.

Lepa fantovska in dekliška prireditev v Guštanju

Guštanj, 6. septembra.

Ob 8 je bil sprejem gostov in spreved skozi trg. Zivahno vzklikanje našemu kralju, domovini in našemu voditelju dr. Korošcu je pokazalo, da smo tudi mi zvečine vsi še dobri Slovenci in zvesti Jugoslavlani. Iz mladib grl je planila naša fantovska himna, poudarjena ob zvokih jeklar-niške godbe. Sledila je sv. maša, katere so se udeležili vsi navzoči.

Po večernih je sledil telovadni nastop na letnem telovadišču pred še ne povsem dograjenim Prosvetnim domom. Po pozdravnem govoru gosp. Kotnika iz Maribora in še dveh predstavnikov Mariborske podzveze je bil telovadni nastop. Zelo enotna izvedba vaj, prostih, simboličnih ali ritmičnih, ubrano petje nastopajočih in vzoren red ob nastopu je v vseh navzočih vzbudil vel navdušenja in odobravanja. Posebno vaji »Oj Doberdob« in »Nebo žari« sta marsikomu izvabili solzo v oko. Tudi na drugo izvajanje točke so bile tehnično dovršene in je bil vsak telovadev nagrajen s ploskanjem in vzklikanjem.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dome

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometriski stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter (smernost, jakost)	Pada-vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	767,9	19,4	14,4	91	5	N ₁ 5,9 dež
Maribor	767,3	22,0	11,0	80	4	NW ₁ — —
Zagreb	765,2	25,0	16,0	80	1	NE ₂ 3,0 dež
Belgrad	765,8	25,0	16,0	50	5	NE ₂ 10,0 dež
Sarajevo	763,6	23,0	13,0	80	10	0 — —
Vis	761,5	24,0	16,0	90	10	SE ₂ — —
Split	761,8	25,0	22,0	70	10	SE ₂ — —
Kumbar	762,4	26,0	21,0	80	10	SE ₂ 4,0 dež
Rab	762,8	24,0	15,0	70	8	NNE 20,0 dež
Dubrovnik	761,7	27,0	19,0	60	1	SW ₂ 14,0 dež

Vremenska napoved: Zmanjšanje oblačnosti, stalno in topleje vreme.

Koledar

Danes, četrtek, 7. septembra: Regina.
Petek, 8. septembra: Rojstvo Marije Device.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste-Zaloška cesta.

Mestno zdravniško dežurno službo bo od četrka od 8 zvečer do petka do 8 zjutraj opravljala mestna zdravnica dr. Zitko Jožica, Pletersnikova ul. št. 13-1, tel. št. 47-64.

Mladinska prireditev na Rakeku, ki bi morala biti jutri, je odložena na nedoločen čas.

Sattnerjev mladinsko peyski zbor iz Ljubljane bo priredil v nedeljo 10. septembra koncert v Zireh. Predprodaja vstopnic eno uro pred pričetkom koncerta.

Dekanat juridične fakultete v Ljubljani obvešča, vsi gg. slušatelji-ce, ki nameravajo v jesenskem izpitnem roku polagati pravnozgodovinski državni izpit, se pozivajo, da vložijo svoje prošnje za pripustitev k izpitu najkasneje do 20. septembra t. l. Prošnje, ki morajo biti kolkovane s kolkom za 200 din, je treba nasloviti na dekanat juridične fakultete v Ljubljani. Začetek izpita bo dekanat objavil s posebnim razglasom na oglasni deski juridične fakultete.

Nagradno tekmovanje jugoslovanskih hamonikarjev na Ljubljanskem velesejmu bo letos na nedeljo, 10. sept. Tekmovalo se bo v šestih skupinah: diatonična harmonika, kromatična harmonika, mladinsko tekmovanje za tekmovalce do 10. leta na diatonični ali kromatični harmoniki; profesionalni, proizvajalci in trgovci harmonik; ansambli, tekmovanje za prehodni pokal na diatonični in kromatični harmoniki in naslov jugoslovanskega prvaka za leto 1939-40.

Enoletni trgovski tečaj v Novem mestu. Sprejema samo omejeno število učencev(enkl). Nemščina dnevno. Solnina 150 din. Dobra stanovanja dan 350. Vpisovanje dnevno. Začetek pouka 11. septembra. Zahtevajte prospekt.

Variete na letošnjem velesejmu je prav zares senzacija za Ljubljano. Zamišljen in poln skrbi se vendarle odloči, da si privoščijo dve uri odidha in zabavo, pa v variete. In nisi se zmotil. Kar mine te vsa živčnost, ko začne artisti izvajati svoj program, ki je v vsakem oziru na visku. Akrobati kažejo moč svojih mišic in ne moreš se nauditi njihovih gibčnosti in spretnosti. Zamorci plešejo, da se še gledalcem privzdignejo pete. Triki umetnikov v japonskem žonglerstvu žanjejo odobravanje publike, za smeh in dobro voljo pa skrbi muzikalni klovn, ki imenito igra na razne instrumente. Eleganten plesni par zapleše tango, ne kakor smo ga vajeni s plesišč, ampak tako, da šele pri takem izvajanju spoznaš lepoto tega plesa. Višek vsega večera pa nastopi, ko se pavi na odru tjujeni s svojo mično dreserko, ki je bila v stanju priuči ga takih umetnij. Tjujeni sijajno žonglira z žogo, balancira po vrvi, poje in pleše ter igra na poseben instrument najmodernejši ples Lamberth Wook. Popoldanska predstava je ob štirih, večerna pa ob osmih.

Repertoarni načrt mariborskega gledališča, iz katerega se bodo črpala dela za sez. 1939-40. Drama: Slovenska dela: Cankar-Skrbinšek: Hlapec Jernej in njegova pravica; Finžgar: Veriga; Golouh: Krisalida; Kreft: Celjski grofje. Srbohrvaška dela: Senčič: Slučaj z ulice; Nušič: Mister Dolar; Plavčič-Djoković: Slovo na mostu. Ruska dela: Čehov: Utva; Gorki: Na dnu; Ostrovski: Gozd; Tolstoj-Bor: Vstajenje. Angleška dela: Milne: Gospod Pim prihaja mimo; O'Neill: Ana Christie; Shakespeare: Othello in Hamlet; Shaw: Licemerci. Italijanska dela: Benedetti: 50 sekund ljubezni; Goldoni: Lažnik. Francoska dela: Moliere: Namisljeni bolnik. Nemška dela: Klabund: Praznik cvetočih češenj; Schiller: Kovarstvo in ljubezen. Špansko delo: Lope de Vega: Pametna norica. Finsko delo: Vuolijoku: Zene na Niskavuoriju. Norveško delo: Hamsun: V krepkih življenja. Madžarsko delo: Bekefi: Neopričivena ura.

Opera: Risto Savin: Lepa Vida; Auber: Fra Diavolo; Puccini: Tosca. — Opereta: Beneš: Navihanka; Primrl: Rosemarie; Jones Geisha; Planutte: Corneilleski zvonovi; Rasberger: Zaroča na Jadranu. — Pa tudi morebitne druge uspele slovenske in tuje novosti niso izključene.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20.

Četrtek, 7. septembra: Zaprtlo.
Petek, 8. septembra: »Neopričivena ura«.
Izven. Znižane cene od 20 din navz.
Sobota, 9. septembra: Zaprtlo.

Opera — Začetek ob 20.

Četrtek, 7. septembra: »Plesni večer na izvorno simfonično glasbo«. Gostuje Lidija Wisjakova. Izven. Znižane cene.
Petek, 8. septembra: »Traviata«. Gostujeta Zlata Gjurgjenac in Josip Gostič. Izven.
Sobota, 9. september: »Trubadur«. Gostuje Mira Basileva. Izven. Znižane cene.

Občinstvo opozarjamo na razpis abonmana za letošnje gledališko sezono 1939-40. Prednosti abonmana so zelo velike, saj nudi občinstvu 30 do 40% popusta na običajne dnevne cene ter mu daje možnost, da vidi bogati spored, ki obsega v drami 20, v operi pa 18 predstav. Abonma je plačljiv v desetih mesečnih obrokih. Brezobvezne informacije in prijave za abonma vsrk dan do 16. t. m. od 10 do 12 in od 15 do 17 v veži dramskega gledališča.

Z dolgim uradnim poročilom o pogajanjih pred izbruhom sovražnosti

Nemci dokazujejo, da niso krivi vojne

Še vedno trdijo, da so morali s silo nastopiti proti sili

Berlin, 6. septembra. AA. DNB: Nemška vlada je objavila obširno uradno poročilo o poteku pogajanj, ki so se vodila, preden so izbruhle sovražnosti z namenom, da bi se na miren način rešil nemško-poljski spor. Poročilo predvsem poudarja, da je nemška vlada večkrat obvestila tako angleško kakor poljsko vlado, da ne more trpeti stanja, ki je obstajalo med obema državama. V ta namen je podvela več korakov, kar se vidi iz sledečih dokumentov:

1. Nemška vlada je opozorila angleško in poljsko vlado na dejstvo, da gospodarski ukrepi, ki jih je Poljska podvela neizvzvana proti Gdansku, silijo svobodno mesto Gdansk, da išče druga sredstva in druge poti za svoj uvoz in izvoz. Poljska vlada je odgovorila z noto, ki je bila izročena nemškemu veleposlaniku v Varšavi 10. avgusta in v kateri je poudarila, da smatra poljska vlada vsako intervencijo rajha glede Gdanska za napadalno dejanje, ker s tem škoduje poljskim pravicam v Gdansku.

2. Neville Chamberlain, angleški predsednik vlade, je poslal 22. avgusta osebno pismo Hitlerju pod vtisom vesti o bližnjem nenapadnem paktu med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. V tem pismu poudarja Chamberlain trdno odločitev angleške vlade, da izvrši vse ukrepe, ki jih veleva zveza Velike Britanije s Poljsko. Prav tako je izjavil, da bi bilo potrebno, da se upostavi oziroma zapužnja in da se vsi problemi med Nemčijo in Poljsko rešijo s pogajanjem in s pogodbo, ki bi bila mednarodno zajamčena. Hitler je že 23. avgusta odgovoril na to pismo in navajal prave vzroke krize v odnosih med Nemčijo in Poljsko. Zlasti je poudarjal, da je že meseca marca letos stavil svoj znani velikodušni predlog. Istočasno je ugotovil, da so tedaj na angleški strani širili lažne vesti o nemški mobilizaciji proti Poljski, kakor tudi neresnične vesti o namerah Nemčije, da bo napadla Madžarsko in Romunijo. Pristavil je, da mu je znano jamstvo, ki sta ga Velika Britanija in Francija dala Poljski in da je to jamstvo ohranilo poljsko vlado, da je odklonila nemško ponudbo in celo začela z vrsto terorističnih dejanj proti nemškemu prebivalstvu na Poljskem in da je hotela gospodarsko uničiti Gdansk. Hitler je pristavil, da izjavlja, da se Nemčija ne bo dala prestrašiti in da bo Nemčija nadaljevala s politiko, ki gre za tem, da se zagotove njene življenjske pravice.

3. Čeprav so tako imenovano pismo predsednika vlade z dne 22. avgusta kakor vsi govori, ki so jih dan kasneje imeli britanski državniki, dokazovali, da v Veliki Britaniji nimajo razumevanja za stališče Nemčije, je vendar Hitler izdal sklep, da naredi še en poskus, da bi prišel do sporazuma z Veliko Britanijo. 25. avgusta je Hitler sprejel angleškega veleposlanika in mu ponovno popolnoma odkrito razložil, kako razume položaj ter mu istčasno pokazal osnovne črte obširnega sporazuma med Veliko Britanijo in Nemčijo, ki naj bi veljal za dolgo vrsto let in katerega bi bil Hitler pripravljen ponuditi angleški vladi, čim bi bilo razčiščeno vprašanje Gdanska in koridorja.

4. Medtem ko je angleška vlada pretresala poročilo, ki ga je na ta način Hitler dal angleškemu veleposlaniku v Berlinu, je prišlo do iz-

menjava pism med francoskim predsednikom vlade Daladierom in Hitlerjem. Hitler je v svojem odgovoru ponovno izčrpno prikazal stališče Nemčije glede odnosov med Nemčijo in Poljsko in ponovno poudaril svojo trdno odločnost, da prizna sedanjo mejo med Nemčijo in Francijo kot dokončno.

5. Angleška vlada je v svojem odgovoru, ki je bil poslan 28. avgusta zvečer na pismo Hitlerja od 25. avgusta, izjavila, da je pripravljena upoštevati zamisel nove ureditve nemško-angleških odnosov. Angleška vlada je dalje sporočila, da je od poljske vlade dobila precizno izjavo, da je pripravljena stopiti v neposredna pogajanja z nemško vlado o vseh nemško-poljskih vprašanjih. Angleška vlada je pristavila, da mora po njenem mnenju biti uspeh teh pogajanj zajamčen. Predlogi poljske vlade pa so bili taki, da so bili upravičeni veliki dvomi v njeno dobro voljo, kakor tudi v to, da ona iskreno misli stopiti v neposredni sporazum z vlado rajha. Kljub temu je Hitler dne 29. avgusta popoldne v odgovoru, ki ga je izročil angleškemu veleposlaniku, sprejel angleški predlog in izjavil, da vlada rajha pričakuje, da bo prišla dne 30. avgusta v Berlin neka poljska osebnost, ki bo imela s seboj vsa potrebna polnomočja.

Letočasno je vodja rajha sporočil, da bo vlada rajha takoj izdelala predloge, ki bi omogočili rešitev spornih vprašanj in bi to rešitev obe stranki lahko sprejeli in da bo načrt objavil angleški vladi še pred prihodom poljskega polnomočenca. V teku 30. avgusta ni prišla v Berlin nobena oseba, ki bi bila polnomočena od poljske vlade, niti ni prišlo v Berlin nobeno sporočilo angleške vlade, da je v tem smislu storila kakor koli korake. Naeprotno je vlada rajha dobila istega dne obvestila, da je Poljska odredila splošno mobilizacijo. Šele malo pred polnočjo je izročil angleški veleposlanik novo spomenico, v kateri pa ni bilo nobenih podatkov, ki bi pomenili dejanske napredek v pogajanjih o nemško-poljskih vprašanjih, temveč je bilo v tem odgovoru samo sporočilo, da bo odgovor vodje rajha danes odposlan poljski vladi. Zraven je bil priatek, da angleška vlada ne smatra za primerno, da bi se nemško-poljska neposredna pogajanja začela že 30. avgusta.

7. Tege dne poljski polnomočenec ni prišel in po tem takem ni bil izpolnjen pogoj, da bi se sporočilo angleški vladi stališče vlade rajha o temelju morebitnih pogajanj. Kljub temu pa so bili angleškemu veleposlaniku, ko je izročil imenovano angleško spomenico, takoj sporočeni predlogi, ki jih je vlada rajha medtem izdelala. Ti predlogi so bili do podrobnosti objavljeni. Namesto, da bi bil imenovan poljski polnomočenec, je poljski veleposlanik v Berlinu dne 31. avgusta popoldne sporočil ministru zunanjih zadev rajha, da nima polnomočja, temveč da je dobil samo ukaz, naj predloži izjavo ujetemu. Na vprašanje ministra zunanjih zadev rajha, če bi mogel poljski veleposlanik tudi sicer te predloge vlade rajha skupaj z ministrom zunanjih zadev rajha dejansko pretresati, je dal poljski veleposlanik jasen in odklonilen odgovor.

8. Vlada rajha je morala na podlagi tega ugotoviti, da je zaman čakala na prihod poljskega polnomočenca, ter je 31. avgusta sporočila javnosti nemške predloge in jim dodala kratek prikaz historijata, kako je prišlo do teh predlogov. Za vse te predloge je izjavil poljski poslanik, da se ne morejo sprejeti.

9. Ker so bile na ta način izčrpane vse možnosti za mirno rešitev poljsko-nemških vprašanj, je vodja rajha uvidel, da mora proti sili, katero je Poljska že dalj časa uporabljala proti Gdansku ter nemškim državljanom v Poljski in končno proti sami Nemčiji s tem, da je v mnogih primerih krtila meje, nastopiti s silo.

10. Zvečer 1. septembra sta izročila veleposlanika Velike Britanije in Francije nemškemu zunanjemu ministru dve skladni noti, v katerih zahtevata, da Nemčija umakne svoje čete s poljskega ozemlja, ter v njih izjavila, da bosta nujni vladi za primer, če bi rajh odklonil to zahtevo, takoj izvršili svoje obveze do Poljske. Zunanji minister rajha je obema poslanikoma odgovoril, da Nemčija mora odkloniti vsebino teh not, zlasti pa stavek, da je Nemčija napadalec.

11. Da bi se preprečila vojna nevarnost, ki je pretila zaradi teh dveh not, je Mussolini poskušal sklicati konferenco, na kateri bi se rešil poljsko-nemški spor. Francija in Nemčija sta sprejeli ta Mussolinijev predlog, toda Velika Britanija ga je odklonila. Kakor znano je v Ribbentrop 2. septembra sporočil italijanskemu veleposlaniku, da Nemčija sprejema ta predlog.

12. Dne 3. septembra ob 9. dopoldne je prišel angleški veleposlanik v nemško zunanje ministrstvo in izročil noto ultimativnega značaja, s ka-

tero daje vlada Velike Britanije vladi rajha rok 2 ur, da umakne nemške čete s poljskega ozemlja. Če Nemčija te zahteve ne bo sprejela, se smatra Velika Britanija, da je v vojnem stanju z Nemčijo. Nemškemu odpravniku poslov v Londonu je bila izročena ob 11.15 nota, v kateri je bilo sporočeno, da je med obema državama počen ob 11 dne 3. septembra nastopilo vojno stanje.

Kasneje je nemški zunanji minister izročil nemškemu veleposlaniku v Berlinu spomenico vlade rajha, v kateri izjavlja, da nemška vlada odklanja ultimativno zahtevo angleške vlade in v

kateri je podal dokaze, da pade odgovornost za vse na poljsko vlado. Podoben korak je storil tudi francoski veleposlanik, ki je tudi poslal nemški vladi ultimativno noto, da od 17. umakne svoje čete s Poljske. Poslanik je ob 17. izjavil, da ima neprijetno dolžnost, da sporoči vladi rajha, da je francoska vlada prisiljena, da od 17. izvrši svoje obveze do Poljske. Zunanji minister v Ribbentrop je končal razgovor s francoskim veleposlanikom z izjavo, da nosi francoska vlada vso odgovornost za trpljenje, ki ga bosta preživela oba naroda, če Francija napade Nemčijo.

Pritlikavci za svoje človečanske pravice

Na letošnjem kongresu v Newyorku bodo zahtevali popolno enakopravnost z „velikimi“

S svojo usodo so danes v veliki meri nezadovoljni tudi pritlikavci. Čutijo se vedno bolj zapostavljeni, brez pravic. Kot drugi normalni ljudje, so tudi oni organizirani in vselej, kadar zborujejo, sprejmejo kakšne sklepe, s katerimi skušajo zboljšati svoj položaj in si priboriti nekaj novih pravic, takšnih, kakor jih imajo „velikani“.

Ker se čutijo še bolj zapostavljeni in preganjani, so sklenili letos meseca septembra prirediti v Newyorku svetovni kongres, na katerega so v ljudo vabljene zastopniki z vsega sveta. Vse svoje upanje polagajo v ta kongres in bo zato tudi udeležba gotovo polnoštevna. Ne bodo se na njem morda pritoževali nad tem, ker jim je narava dala pritlikavo postavo — proti temu pač ni pritožbe —, pač pa bodo nastopili proti čisto nemecu drugemu. Nastopili bodo proti velikim, to se pravi, proti „visokim“ oziroma „dolгим“ ljudem, da jih ne bi več tako zapostavljali in jim privoščili isto, kar sami lahko uživajo, kar sami smatrajo za svoje življenjske pravice.

Gre za to, ali imajo tudi pritlikavi ljudje pravico do življenja, prav tako kot ostali, ali ne. Normalno visoki ljudje pravijo, da je nimajo. Zato so pritlikavci sklenili na svojem oktobrskem kongresu ponovno in tokrat najodločneje nastopiti. Njihove zahteve, ki jih imajo do „velikanov“, niso niti malo pretirane, tako zatrjujejo sami. Nekateri pravijo, da bodo tokrat pritlikavci zahtevali, da se zanje naredi njim primerne hiše, vlaki in stanovanja. Toda to ni res in za to na letošnjem oktobrskem kongresu v Newyorku ne bo šlo. Prizadevali se bodo v prvi vrsti za to, da bi jih „veliki“ ljudje razumeli, oziroma hoteli razumeti, ko bodo stavili svoje zahteve. Hočejo predvsem, da bi normalno veliki ljudje več ne postopali z njimi kot z otroki, pač pa kot z enakopravnimi. Zato jih ne bi smeli smešiti, govoriti o njih z nekakšnim posmeškom ali zapostavljanjem. V njih morajo

videti čisto enakopravne ljudi. Predvsem bi morali pritlikavci — kakor se vidi iz njihovih zahtev — imeti čisto enake ugodnosti, prednosti in olajšave kot drugi. Treba je preprečiti, da bi jih smatrali za desetletne otroke, čeprav so res približno tako veliki.

Pritlikavce dalje zelo boli, da se tu pa tam kak „liliputaneec“ poroči z „velikanom“. Tudi s tem vprašanjem se bodo bavili na newyorškem kongresu in bodo najstrožje nastopili proti takšnim ženitvam. Že do sedaj so vedno vztrajali pri tem, da se mora vsak od njih, če se hoče poročiti, prej dati zdravniško pregledati. Zdaj pa gre tudi za to, da bi se določila starost, kdaj se sploh sme kdo med njimi poročiti.

Bavili se bodo dalje z vprašanjem posebnih domov, namenjenih za ostarele in onemogle pritlikavce. Ustanoviti nameravajo stalni svet, ki bo reševal najbolj pereča vprašanja.

Kakor se torej vidi iz zgoraj omenjenega, bo na dnevnem redu newyorškega kongresa precej vprašanj, ki jih bodo skušali rešiti v korist „liliputancev“. Verjetno je, da jih bodo v načelu tudi rešili, najbrž pa ne bodo dosti dosegli, ker se „veliki“ ne bodo preveč ozirali na njih zahteve.

Ali je pritlikavcev res toliko na svetu, da je tako nujno rešiti vsa njihova vprašanja, kakor jih zastavljajo. Sami pravijo, da jih ni tako malo, da bi jih svet lahko kar tako preziral. Še največ jih je baje na Madžarskem. S tem hočejo tudi utemeljiti, zakaj živi njihov voditelj ravno na Madžarskem. Imenuje se Gerencfer in ima svojo „prezidenec“ v Budimpešti. On je baje izjavil, da bodo pritlikavci na letošnjem svojem kongresu sprejeli razne uredbe, ki jih bodo seveda morali sami izvesti. Celo o vsebini teh zahtev se je že nekaj zvedelo. V Budimpešti nameravajo ustanoviti mednarodni urad dela za pritlikavce. V mislih imajo tudi graditev mednarodne bolnišnice, ki bi bila urejena nalašč za te „male“ ljudi. Zgraditi nameravajo tudi dom za svoje starše in onemogle. Denar za vse te zgradbe naj bi dali vsi pritlikavci po vsem svetu. Zato je seveda najprej treba organizirati nabiralo akcije. Od te pa je gotovo največ odvisno, ali bodo pritlikavci s temi svojimi načrti uspeli.

Radio

Četrtek, 7. septembra: 12. Pesmi in plesni dvoranski vlničarjev (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Balada glasba, Radijski orkester — 14. Napovedi — 15. Prenočje z velesojima — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura — 20. Pevske kvartete „Fantje na vasi“ — 20.45 A. Dvorak: Slovenski plesi, simf. suita (plošče) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Lahka glasba, igra Radijski orkester.

Petek, 8. septembra: 9. Napovedi, poročila — 9.15 Vesel pozdravi (plošče) — 9.45 Vereški govor (g. dr. Filip Terčelj) — 10. Prenočje cerkvene glasbe iz stolnice — 11. Kmečki trio, vmes tercel sester Fink, na harmoniki spremlja g. A. Stanek — 12.30 Godbe na pihala (plošče) — 13. Napovedi — 13.20 a2 zabavo igra Radijski orkester — 17. Kmet. ura: Domača uporaba sadja (g. Fr. Kafol) — 17.30 Trbovelski reški jazz kvartet — 18.15 Prenočje z velesojima — 19. Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura — 20. Po domače (plošče) — 20.30 Koncert operne glasbe — 20.45 Poročilo: g. Milla Kogejeva, g. Friderik Lupša in Radijski orkester — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angleška plošče.

Sobota, 9. septembra: 12. Plošča za ploščo — pisana zmes, glasba vesela in pesmice vmes — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Plošča za ploščo — pisana zmes, glasba vesela in pesmice vmes — 14. Napovedi — 17. Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. — Po več v nadaljevanjih. b) Strieček Matijček — 17.30 Pregled sporeda — 18. Za delopisne igra Radijski orkester — 18.40 O slunjah (g. prof. dr. Emil Hrovat) — 19. Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura — 20. O znanstveni politiki (g. urednik dr. A. Kuhar) — 20.30 Po mežki dolini. Večer z naše severni meje. Besedilo pripravil gr. France Sušnik, izvajajo člani rad. igr. družine, sedežnjaki Fantje na vasi. — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna (Radijski orkester).

Naš stari znanec Errol Flynn, ki ga pomnimo iz filmov »Poročnik indijske brigade« in »Robin Hood«, igra letos glavne vloge v celi vrsti velikih filmov družbe Warner Bros. Naša slika ga kaže kot glavnega junaka v barvanem filmu »In nastalo je novo cesarstvo«.

Zahtevajte povsod naš list!

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Šele na tem zidu je bil razpet šotor, ki ga je podpiral v sredi močan drog. Vrvi so bile pričvrščene na močne kline, ki so bili zabiti v zid. Zdelo se je, da bi bilo res težko šotor podreti, toda vseeno sem imel priliko videti, da je vse to še veliko prelahko narejeno, da bi moglo kljubovati divjim peščenim viharjem, ki v teh pokrajinah strašno razsajajo.

Ob enajstih so se tudi drugi vrnili in so se zgrudili na postelje, utrujeni bolj od vročine kot od dela. Opoldan sem bil določen, da prinesem kosilo za svoj šotor. Vsak šotor ima skupno posodo za osem ljudi.

Te so bile že vse postavljene pred kuhinjo.

Kuhinja je bila iz opeke, streha pa pločevinasta. Narava sama je skrbela za dobro odvajanje dima, kajti zid in pločevinasta streha sta bila polna luknji.

Kuhar nam je po vrstnem redu šotorov razdelil polne posode, nakar je vsakdo odnesel v svoj šotor in tam spet razdelil hrano ostalim prebivalcem šotora. Hrana je obstajala ponavadi iz juhe, mesa v omaki, močnate jedi in kakih piščetov, poleg tega pa smo dobili

še kruha in četrt litra vina. Vsega je bilo dosti in dobro je tudi bilo.

Za kosilo smo vsi prebivalci šotora posedli kam na prosto in natapavali jed, da se je kar kadilo. Kosilo, ki ga ni bilo nikdar preveč, čeprav je bilo obilno, je bilo vedno najprijetnejše delo v Legiji.

Ko sem bil gotov z razdeljevanjem, sem se še sam najedel. Po končanem kosilu sem odnesel posodo pred kuhinjo, da bi jo pomil. Ko sem prišel do kuhinje, je bilo ponavadi že polno drugih okrog čebra, napolnjenega z gorko vodo. Ker se nisem hotel riniti med prve, sem moral posodo pomivati v vodi, ki je bila že popolnoma gosta. Zaradi tega nisem mogel kaj sile početi diti ostankov jedi in sem potem posodo kar zbrisal, ne da bi jo pomil.

Popoldne smo imeli ta prvi dan tri ure prosto, nato so nam ob pol treh spet odkazali delo. Mene so pridelili v skupino, ki je morala nalagati opeko na tovrstne avtomobile. Delali smo prav po vojaško, to se pravi, kar se da počasi. Komaj do pol šestih smo naložili avtomobil, čeprav nas je bilo nič manj ko osem.

Pri tem delu sem ostal štirinajst dni. Čez štirinajst dni so nas vprašali, kdo se hoče prostovoljno priključiti k kreskim vajam. Mislim sem si, da se jih bo oglasilo mnogo, a jih je bilo komaj pet in dvajset. Tisti, ki smo se oglasili za streljanje, smo imeli eno popoldne prosto. Naslednje jutro smo se zbrali pred skladiščem orožja (v šotorih orožja ni smo smeli imeti), kjer so nam razdelili puške in streljivo.

Dvajset nam je dobilo puške, šest pa strojnice. Z njimi smo odkorakali kake pol ure od šotorskega na pusto ravan. Tam so se v nedogled razprostirale obširne peščne planjave in tam smo se vadili streljati vsak dan dopoldne in popoldne, ne da bi se kaj brigali, kaj

bi utegnili biti z Arabci, ki so tod okoli hodili.

Naš oddelek je vodil podporočnik, ki je čez teden dni poslal vse slabše strelce nazaj na delo. Zato so prišli spet novi, tako da nas je ostalo vedno enako število.

Ker nisem bil slab strellec niti s puško, še manj pa s strojnico, sem ostal pri tem oddelku, dokler nismo šli na velike manevre, potem pa na vojni pohod v Arbalou.

Neko dopoldne smo z veliko vrnemo pokali, ko se je začelo nenadno temniti. Takoj nam je poveljujoči častnik ukazal, naj poberemo tarče in se nemudoma vrnemo.

Toda še preden smo prišli do skla-

dišča, kjer naj bi bili oddali orožje, nas je zajel rjav oblak drobnega peska, da nam je jemalo vid in je bilo orožje takoj polno prahu. Zajel nas je hamsin, pešeni vihar.

Naša skupina se je vrnila domov zadnja. Vsi drugi so med tem časom že čepeli v šotorih in bili veseli, da so tako zgodaj končali z delom.

Ko smo prišli v šotor, je vstopil še dežurni in nam ukazal, naj pričrvstimo in pritegnemo vse vrvi. Nekaj nas je šlo iz šotora, a zunaj je razsajal že tak vihar, kot ga še nikoli nisem doživel. Metal nam je oblake drobnega peska v obraz, da sem ga čutil, kot bi me kdo zbadal z iglami.

Na mah sem živo začutil, da sem v Afriki in sem si lahko mislil, kako mora biti pri duši karavani, ki jo v peščeni puščavi zaloti ta slepeči orkan.

Potrudili smo se, kolikor smo se mogli, da bi utrdili šotor, kar je bilo v takem hudem viharju sploh mogoče. Potem smo se vrnili na varno. Med tem časom je bilo že vse v šotoru pokrito s plastjo riavega prahu, ki ga je veter gnal skozi še tako majhno luknjico v platnu.

V začetku sem se jezil, da bom moral drugo jutro posteljino znova izprati, potem me je jeza ob znožjih rečeh minila.

V šotoru je bilo tako temno, da skoraj ničesar nismo več videli. Drog, na katerem je šotor slonel, se je nevarno maval.

Kosilo na prostem, najprijetnejše delo v Legiji.